

Minder fra Bulbjerg-Egnen

Ved Friskolelærer JENS ROLIGHED.

I ET LILLE HUS i Kæret i Lild bor den 85-aarige Fisker og Redningsmand, Dannebrogsmænd Niels Kr. Stentoft. Søen har han forlængst sagt Farvel; men Minderne fra et langt Livs mangeartede Oplevelser er levende hos ham, og det er ham en Glæde at lade andre faa Del i, hvad han saa klart husker fra den svundne Tid¹):

”Jeg er opfødt hos mine Bedsteforældre i et lille Hus ved Bulbjerg. Vi levede meget nøjsomt; men vi var glade og godt tilfredse med Tilværelsen. Min Bedstefar var en rigtig Viking. Om Sommeren kaldte han ofte paa mig Klokkeren to om Natten, saa skulde jeg hjælpe ham med at ro ud til Sildegarnene eller længere ud til Torskekrogene. Min Bedstemor spurgte ofte: ”Skal a ett gi’ Niels Kristian lidt Smør paa Brødet?” – ”Nej, vist ett”, sagde Bedstefar. ”Den Vane skal Knægten ett ha. Bliver vi sultne, tjener et Stykke Brød og Ost nok!”

Foruden Sild og Torsk fangede vi de finere Kuller med den sorte Streg paa Ryggen og den sorte Plet bag Hovedet, der siges at være kommet af, at Jesus dér tog fat paa Fisken, da han bespiste de mange med Brød og Fisk. De store Pighajer kunde vi sælge for 2 Mark pr. Snes. I September fangede vi Knurhaner, dem, der gav en knurrende Lyd, naar de med Kroge og Line blev trukket i Land. Vi fik til Tider 50 Snes i Land; de kostede 50 øre pr. Snes. Den almindelige Pris for Torsk var 4½ øre pr. Pund.

Stentofts Bedsteforældre huskede tilbage til den Tid, da en Del af Strandegnens Folk brugte Muslingskaller at spise med i Stedet for Skeer. Og de huskede de fattige Tider fra Krigstiden 1807-14. Der blev sagt, at 1814 trak de ”Frederik” af Skjorten. I den Tid spiste man Tørfisk til saltet Torsk; det var næsten ikke til at fremskaffe Brød, da en Td. Rug kunde koste 32 Dalere. I Norge var det rent galt, dér maatte de blande Melet med Bark for at faa Brød. Flere norske Børn kom i den Tid med Skuderne til Nordjylland og fik stadigt Ophold her for ikke at sulte ihjel.

Der gaar Sagn om, at der fra Thorup-Klim Sogn, fra en Gaard, hvor en stor Part af Markerne nu er Klitter, sejlede en Mand til Norge; han kom i Forbindelse med et Hjem, hvor der var to smaa Piger, man ikke saa Udvej for at forsørge. Men Manden sagde: ”Vi er 16 Mennesker hjemme. Kan Vorherre lade gro Føde til 16 Mennesker, kan han ogsaa lade gro til 17; jeg tager den ene af Pigerne”. Der skulde saa kastes Lod om, hvem af Pigerne der skulde med. En Flaske med Vand skulde smides paa Gulvet for at gaa i Stykker, den af Pigerne, som Vandstrømmen gik hen til, skulde med. Men Strømmen deltes og gik hen mod begge Piger. Da sagde Manden: ”Kan Vorherre lade gro Føde til 17 Mennesker, lader han nok ogsaa gro til 18 !“ Begge Pigerne kom med, den ene

blev i Gaarden paa Livstid; og saaledes kom flere fra Norge hertil og kom ind i agtede, nordjydske Familier.

Stentofts Barndom faldt i Tranlampernes Tid. Man samlede Fiskenes Lever sammen, smeltede Trannen af enten ved Solens eller Ildens Hjælp. Saa blev der en tyk Vælling tilbage, ”Levergrums” kaldtes den, og den var saa udmærket til Vognsførelse. De smaa Landejendomme ved Bulbjerg maatte drives uden Heste. Skulde Møddingen køres ud, hjalp de hverandre med deres ”Moogboor”; men skulde der pløjes, maatte de have Bud efter en Mand med Heste. Han spurgte saa gerne, om de havde noget ”Levergrums”; det fik han som Vederlag for sit Plovbed. Den afsmeltede Tran gemtes til Vinteren til Lampen. Tit var Lampen en Skaal, hvori der var tre smaa Blikrør med Væge; skulde det være flot, blev der lavet en Stage eller Fod dertil udhugget af Limsten. Trannen lugtede slemt, og Lampen osede saaledes, at den lave Stues Beboere kun utydeligt saa hinanden gennem en Taage. Fra Klitfaarene havde man enkelte Tællelys, som kun maatte benyttes fra Jul til Hellig tre Kongers Dag eller ved enkelte højtidelige Lejligheder. Det var et mægtigt Fremskridt, da man i Begyndelsen af Halvfjerdserne fik anskaffet en Fladbrænder til Petroleum. Men mange ellers modige Mænd var hundeanst for saadan en Indretning. ”Du kan gøre det, som du vil”, kunde det lyde, ”men tænder du den, saa vil a ett vær’ her inde !“

1840 begyndte man med Folkefester ved Bulbjerg. I Anledning deraf gav flere af Egnens Beboere Tilskud til Opførelse af en Bygning paa Bulbjerg. Om dette Hus fortæller Stentoft: ”Hvor nu Bulbjergs Badehotel ligger, var der i mange Aar en firkantet, grøn Plet, der fortalte om det Sted, hvor det gamle Limstenschus laa. Maaske har min Bedstefar savet Limsten til Huset; han fik 5 Kr. for 100 store Sten; jeg var som Dreng med til at hjælpe ham; Stenene blev baaret op ved, at man i et Stykke Reb havde én Sten forpaa og to bagpaa.

Over Husets Dør var der en særlig smukt tilhugget Sten med Kongens Navn paa (rimeligvis Kristian den Ottendes, da den første Bulbjergfest oprindelig var bestemt til Afholdelse paa denne Konges Kroningsdag). Maaske var det Egnens Herre mand, der lod Huset opføre, for at der kunde være et Beværtningssted for de mange besøgende. Nogle Gæster fra Vendsyssel vilde svært gerne have Brændevin; da man bød dem noget af en Flaske, sagde de: ”Er det en Slant at komme med! Nej, lad os faa en Spand og en Skaal !“ - Tit kom der Gæster langvejs fra. P. Friis, Løgstør, kørte de besøgende derud, og saa kunde man tjene en god Skilling (4 Kr.) for hver Sejltur, de fik ud til Skarreklit.”

”Ved Bulbjerg”, fortæller Stentoft, ”er der flere mærkelige Navn: ”Bredsande”, ”Svinkjær”, ”Markbakkerne”; ”Tulen” kaldes et Sted langt ude, hvor Havet maaske før har gaaet ind til.

”Dødemandsletten” skulde man altid smide en Sten paa, naar man gik forbi; jeg har i min Drengetid smidt mange Sten paa, for at den begravede døde ikke skulde komme efter mig. Ved ”Troldesting”s Gravhøj var Stenene

¹ Afhandlingen har været optaget i Thisted Amts Tidende for 7. Januar 1944; men da den indeholder en Del ukendte kulturhistoriske Oplysninger, har Redaktionen ment, at den burde medtages i Aarbogen.

i Orden i min Drengetid; jeg kunde kravle ind under den store Overligger. Men en Stenhugger Skæfer fra Klim kløvede Stenene, og de blev af Egnens Folk brugt til Bygninger; særlig mange kom til Rotbøllgaard.”

Stentofts Bedstefader var med i Redningsvæsenet, og allerede som ung Fisker blev han ogsaa selv antaget som Redningsmand. – ”Min Bedstefader fik 6 Mark om Maaneden for at være med i Redningsvæsenet”, fortæller han, ”men da jeg blev ansat, fik jeg 3 Kr. om Maaneden. Det steg dog senere til 30 Kroner. De første Redningsbaade, vi havde, var meget primitive og fyldtes let med Vand ved Revlerne. I den første Tid maatte vi kun tage ud til strandede Skibe med Redningsbaaden. Den maatte ikke bruges til at komme nødstedte Fiskere til Hjælp med.”

I 40½ Aar var Stentoft ansat ved Redningsvæsenet. I den Tid var han med til at bjerge 193 Mennesker.

”Den første Stranding, jeg var med til”, fortæller han, ”var ved Skibet ”Salama” af Gl. Karleby i Finland. Der blev bjerget 12 Mand. Tre kvart Mil nord for Lild Strand ligger nogle Havbanker, vi kalder Bragerne. De er meget

farlige, og mange Skibe er dér kommet galt af Sted. Engang var jeg dér med til at bjerge 21 Mand fra en dansk Damper ”Pallesen” af Aarhus. Den haardeste Tur, jeg har været med paa, var da en svensk Brig var i Drift fra Vest og kom helt hen til Valbjerg. Da kørte seks Spænd Heste Baaden helt hen til ”Ellisbølbaade”. Det var meget svært at naa ud til Skibet, hvis Master var knækkede og hvirvledes rundt i den oprørte Sø. Gang paa Gang slog Braadsørerne ind over os, men ud kom vi. Vi kunde ikke komme helt hen til Skibet; men det lykkedes Mandskabet at faa en Line med en Træklods over til os, og saa fik hver Mand Linen bundet om Livet og blev halet over til os. Den sidste var en ualmindelig kæk Sømand. Han fik ikke nogen Line om Livet, men sprang ud i den fraadende Sø og svømmede over til os.”

Saaledes fortæller den gamle Hædersmand jævnt og stilfærdigt. ”Det var jo hverken for at faa Ros eller Løn, vi gjorde det”, siger han, ”vi gjorde det kun, fordi vi følte, det var vor Pligt”.

Kilde: Historisk Årbog for Thisted amt 1944, side 151-156)